MATERIAL INFORMATIV

Informarea tinerilor cetățeni non-UE – Ucraina – privind drepturile, libertățile și obligațiile în context european și integrarea în România

Material cu caracter educativ, juridic și social |

România – Uniunea Europeană | 2026

1. **Scopul materialului**

Prezentul material urmărește informarea și conștientizarea tinerilor cetățeni ucraineni care au venit din Ucraina în România cu privire la:

- drepturile fundamentale ale omului și drepturile cetățenilor străini;
- libertățile și valorile democratice europene;
- legislația europeană și românească aplicabilă;
- obligațiile legale pe care trebuie să le respecte pe teritoriul României;
- accesul la educație, muncă, servicii medicale și protecție socială;
- prevenirea discriminării, exploatării, traficului de persoane și a altor forme de abuz;
- integrarea socială, culturală și profesională în comunitatea românească.

Principiul fundamental: cetățenii ucraineni aflați în România beneficiază de protecția drepturilor fundamentale, indiferent de cetățenie, dar trebuie să respecte legislația română, în condițiile stabilite de dreptul european și de tratatele internaționale aplicabile.

2. **Cadrul legislativ european și național**

Tinerii ucraineni trebuie să înțeleagă că, odată ajunși pe teritoriul României, intră sub incidența legislației românești, beneficiind totodată de protecția normelor europene și internaționale. Principalele acte normative sunt:

- Constituția României: Drepturi, libertăți și obligații fundamentale;
- Carta drepturilor fundamentale a UE: Demnitate, libertate, egalitate, solidaritate și justiție;
- Convenția Europeană a Drepturilor Omului: Protecția drepturilor și libertăților fundamentale;
- Directiva 2001/55/CE: Protecția temporară a persoanelor strămutate;
- Decizia UE 2022/382: Activarea protecției temporare pentru persoanele provenite din Ucraina;
- Decizia UE 2026/1912: Prelungirea protecției temporare și condițiile aplicabile;
- OUG nr. 194/2002: Regimul juridic al străinilor în România;
- Legea nr. 122/2006: Azilul și protecția internațională;
- OUG nr. 96/2024: Sprijinul și asistența umanitară pentru persoanele provenite din Ucraina;
- OUG nr. 25/2014: Încadrarea în muncă a străinilor;
- Legea nr. 198/2023: Învățământul preuniversitar;
- Legea nr. 199/2023: Învățământul superior.

O precizare juridică importantă: cetățenii ucraineni nu devin cetățeni ai Uniunii Europene prin faptul că se află în România. Ei rămân cetățeni ai unui stat terț, dar pot beneficia de drepturi speciale în baza protecției temporare sau a altui statut legal de ședere.

3. **Statutul juridic al tinerilor ucraineni în România**

În funcție de situația individuală, un tânăr ucrainean poate avea:

1. Statut de beneficiar al protecției temporare.

2. Statut de solicitant de azil.
3. Statut de beneficiar al unei forme de protecție internațională.
4. Drept de ședere în România în alte condiții prevăzute de lege.
5. Statut de străin aflat legal în România pentru o perioadă determinată.

Protecția temporară

Aceasta este forma de protecție instituită la nivel european pentru persoanele strămutate din Ucraina, care permite accesul rapid la un statut legal și la anumite drepturi.

Trebuie reținute următoarele:

- Protecția temporară este aplicabilă până la 4 martie 2027, în temeiul prelungirii anterioare.
- Decizia Consiliului UE 2026/1912 prevede prelungirea până la 4 martie 2028, începând cu 5 martie 2027.
- Începând cu 31 iulie 2026, pentru acordarea protecției temporare persoanelor care solicită pentru prima dată acest statut se aplică și condiția prezentării dovezii îndeplinirii obligațiilor militare față de Ucraina, acolo unde este cazul.
- Această ultimă condiție nu se aplică persoanelor care beneficiau deja de protecție temporară la 30 iulie 2026 și care și-au păstrat continuu statutul în același stat membru.

Aceste reguli sunt deosebit de importante pentru tinerii care intenționează să solicite pentru prima dată protecție temporară.

4. Drepturile fundamentale și libertățile de care beneficiază

4.1. **Dreptul la viață și la demnitate**

Fiecare persoană are dreptul la viață, integritate fizică și psihică, demnitate și protecție împotriva tratamentelor inumane sau degradante.

Nicio persoană nu poate fi supusă:

- torturii sau violenței;
- tratamentelor umilitoare;
- exploatării prin muncă;
- amenințărilor și constrângerilor;
- discriminării pe criterii de naționalitate sau origine.

Libertatea de exprimare

Tinerii au dreptul:

- să își exprime opiniile;
- să participe la dezbateri publice;
- să își manifeste convingerile;
- să utilizeze rețelele sociale;
- să participe la activități culturale și civice.

Libertatea de exprimare nu înseamnă libertatea de a amenința, calomnia, instiga la ură sau comite infracțiuni.

4.2. **Libertatea religioasă și de conștiință**

Orice persoană are dreptul să își aleagă religia, să practice un cult sau să nu aparțină niciunei religii. Nimeni nu poate fi obligat să adopte o anumită credință.

4.3. **Dreptul la egalitate și nediscriminare**

Tinerii ucraineni trebuie să beneficieze de protecție împotriva discriminării, în limitele drepturilor conferite de statutul lor legal. Discriminarea poate apărea în:

- accesul la educație;
- angajare;
- accesul la servicii;

- locuire;
- relațiile cu instituțiile publice.

De asemenea, tinerii trebuie să respecte egalitatea de drepturi a celorlalte persoane, indiferent de naționalitate, sex, religie sau origine.

4.4. **Dreptul la proprietate și viață privată**

Sunt protejate proprietatea, corespondența, datele personale, viața privată și de familie. Nimeni nu poate utiliza documentele personale sau datele de identitate ale altei persoane fără temei legal.

4.5. **Libertatea de circulație**

Beneficiarii protecției temporare pot călători în celelalte state participante la regimul european de circulație pentru maximum 90 de zile într-un interval de 180 de zile, cu respectarea condițiilor de călătorie.

Atenție: acest drept nu înseamnă că permisul românesc de protecție temporară conferă automat dreptul de stabilire, angajare sau obținere a protecției sociale într-un alt stat european.

5. Drepturi concrete în România

5.1. **Dreptul la muncă**

Tinerii ucraineni beneficiari ai protecției temporare au dreptul să lucreze în România, în condițiile legii. Acest drept presupune:

- posibilitatea de a încheia un contract individual de muncă;
- dreptul la salariu pentru munca prestată;
- respectarea timpului de muncă și a timpului de odihnă;
- protecția sănătății și securității în muncă;
- dreptul la concediu și la celelalte beneficii legale;
- protecție împotriva muncii forțate și a exploatării.

Tinerii trebuie să știe că:

- munca fără forme legale poate avea consecințe juridice;
- angajatorul nu are dreptul să rețină pașaportul;
- salariul trebuie plătit conform contractului;
- nu trebuie să accepte condiții abuzive sau periculoase;
- orice accident de muncă trebuie comunicat potrivit procedurilor legale.

5.2. **Dreptul la educație și formare profesională**

Tinerii ucraineni au posibilitatea de a accesa sistemul educațional românesc. În funcție de vârstă și de statutul juridic, pot beneficia de:

- înscrierea în instituții de învățământ;
- participarea la cursuri de limba română;
- acces la învățământ profesional și tehnic;
- participarea la programe de calificare;
- acces la servicii de consiliere și orientare profesională;
- recunoașterea și echivalarea studiilor, în condițiile legii.

Pentru minori, OUG nr. 96/2024 reglementează drepturi specifice privind accesul la învățământ, inclusiv în anumite situații de școlarizare fără echivalarea prealabilă a studiilor.

Este important ca tinerii să înțeleagă că educația reprezintă atât un drept, cât și o modalitate esențială de integrare în societate.

5.3. **Dreptul la sănătate**

Beneficiarii protecției temporare au acces la servicii medicale în condițiile prevăzute de legislația aplicabilă. Este important să cunoască:

- dreptul de a solicita asistență medicală de urgență;
- modalitățile de acces la medicul de familie;
- serviciile medicale disponibile prin sistemul public;
- drepturile privind vaccinarea și prevenirea bolilor transmisibile;
- posibilitatea de a solicita sprijin psihologic;
- accesul la servicii pentru sănătatea mintală.

Accesul la toate serviciile medicale nu este automat gratuit în orice situație. Acesta depinde de statutul persoanei, tipul serviciului și reglementările sistemului sanitar.

5.4. **Dreptul la protecție socială**

În funcție de statutul legal și de îndeplinirea condițiilor prevăzute de legislație, tinerii și familiile acestora pot avea acces la:

- servicii sociale;
- sprijin pentru integrare;
- servicii de consiliere;
- măsuri de protecție pentru persoanele vulnerabile;
- servicii de protecție a copilului;
- forme de sprijin pentru persoanele cu dizabilități.

Nu toate ajutoarele financiare sunt acordate automat tuturor cetățenilor ucraineni. Drepturile se verifică individual, în raport cu legislația în vigoare.

6. Obligațiile tinerilor ucraineni pe teritoriul României

Această parte este deosebit de importantă. Protecția oferită de statul român presupune și respectarea legilor și regulilor societății în care persoana trăiește.

6.1. **Respectarea legislației române**

Orice cetățean străin trebuie să respecte:

- Constituția și legile României;
- legislația penală și contravențională;
- regulile de ordine și siguranță publică;
- normele de circulație rutieră;
- legislația muncii;
- regulile privind șederea străinilor.

Cetățenia ucraineană sau statutul de protecție temporară nu reprezintă o exonerare de răspundere juridică.

6.2. **Respectarea drepturilor celorlalți**

Tinerii trebuie să respecte:

- demnitatea și integritatea celorlalte persoane;
- dreptul la proprietate; libertatea religioasă;
- dreptul la viață privată;
- egalitatea dintre femei și bărbați;
- drepturile persoanelor vulnerabile;
- libertatea de exprimare a celorlalți.

Violența, amenințarea, hărțuirea, agresiunile și discriminarea pot atrage răspundere juridică.

6.3. **Respectarea regulilor privind șederea**

Tinerii trebuie:

- să dețină documente de identitate valabile;
- să respecte condițiile statutului de ședere;
- să furnizeze informații corecte autorităților;
- să anunțe modificările de date atunci când legea impune acest lucru;
- să nu utilizeze documente false sau aparținând altor persoane;

- să respecte condițiile legale pentru călătoriile în alte state.

6.4. **Respectarea legislației rutiere**

În cazul conducerii unui autovehicul în România, trebuie respectate regulile privind:

- permisul de conducere recunoscut;
- înmatricularea și documentele vehiculului;
- asigurarea obligatorie RCA;
- limitele de viteză;
- consumul de alcool și substanțe interzise;
- utilizarea centurii de siguranță;
- regulile de prioritate și semnalizare.

Necunoașterea legislației rutiere românești nu înlătură răspunderea pentru încălcarea acesteia.

6.5. **Obligații fiscale și profesionale**

Tinerii care desfășoară activități remunerate trebuie să respecte obligațiile fiscale și profesionale aplicabile. Veniturile obținute din muncă, activități independente sau alte surse trebuie declarate și impozitate potrivit legislației fiscale, după caz.

7. **Diferențele dintre legislația ucraineană și legislația română**

Un aspect care trebuie explicat foarte clar este că legislația Ucrainei nu se transferă automat pe teritoriul României. O persoană care vine din Ucraina trebuie să înțeleagă că:

- legile românești reglementează conduita persoanelor aflate pe teritoriul României;
- normele europene stabilesc drepturi și standarde comune;
- legislația ucraineană continuă să reglementeze anumite raporturi juridice ale cetățenilor ucraineni, în limitele dreptului internațional privat;
- documentele emise în Ucraina pot necesita traducere, apostilare sau alte formalități, în funcție de natura documentului și de tratatele aplicabile.

Exemplu practic: un tânăr care conduce în România trebuie să respecte Codul rutier român, chiar dacă în Ucraina există reguli diferite. Un tânăr angajat în România trebuie să respecte legislația română a muncii, nu doar regulile existente în Ucraina.

8. Prevenirea infracționalității și a situațiilor de exploatare

Tinerii care se află într-o țară străină pot deveni vulnerabili în fața unor persoane sau grupuri care profită de lipsa de informații, de barierele lingvistice ori de situația economică. Este necesară informarea cu privire la următoarele riscuri:

Traficul de persoane

- promisiuni de angajare cu salarii foarte mari;
- solicitarea predării pașaportului;
- transportul către alte localități fără informații clare;
- obligarea la prestarea unor activități; amenințări și șantaj.
- Exploatarea prin muncă muncă fără contract; neplata salariului; program excesiv; condiții periculoase; reținerea actelor personale.

Infracționalitatea informatică

- fraude bancare;
- furtul identității;
- tentative de phishing;
- conturi false pe rețelele sociale;
- recrutarea pentru activități ilegale prin intermediul internetului.

Consum de droguri și alcool

Consumul, deținerea și distribuirea substanțelor interzise trebuie analizate potrivit legislației românești. Implicarea în distribuirea drogurilor sau în alte activități ilegale poate avea consecințe penale grave.

Violența și comportamentul antisocial

Conflictele, agresiunile, amenințările și distrugerea bunurilor altor persoane pot atrage răspundere contravențională sau penală.

9. **Integrarea în comunitatea românească și valorile europene**

Integrarea nu presupune renunțarea la limba, cultura sau identitatea ucraineană. Ea presupune dezvoltarea unei relații de respect reciproc între comunitatea ucraineană și comunitatea românească. Principalele valori promovate sunt:

- Respectul pentru lege și instituțiile statului.
- Egalitatea de șanse.
- Solidaritatea și responsabilitatea socială.
- Toleranța și respectul pentru diversitate.
- Participarea la viața comunității.
- Respectul față de mediul înconjurător.
- Promovarea educației și a muncii legale.
- Respingerea violenței și a extremismului.

Tinerii sunt încurajați să învețe limba română, să participe la activități educaționale, sportive și culturale și să dezvolte relații constructive cu membrii comunității locale.

10. **Instituțiile la care tinerii pot solicita sprijin**

Este important ca tinerii să știe unde se pot adresa atunci când au probleme juridice, administrative, sociale sau personale.

- Inspectoratul General pentru Imigrări (IGI): Ședere, protecție temporară, documente;
- Inspectoratul de Poliție: Siguranță publică, sesizarea infracțiunilor;
- Inspectoratul Teritorial de Muncă (ITM): Drepturile angajaților și abuzurile angajatorilor;
- Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă (AJOFM): Angajare și orientare profesională;
- Inspectoratul Școlar Județean: Acces la educație și integrare școlară;
- Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC): Protecția minorilor și persoanelor vulnerabile;
- Direcția de Sănătate Publică (DSP): Informare și sănătate publică;
- Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD): Sesizarea faptelor de discriminare;
- Avocatul Poporului: Protecția drepturilor în raport cu autoritățile publice.

Numere utile:

- 112 – urgențe, poliție, ambulanță, pompieri.
- 119 – semnalarea situațiilor de abuz, neglijare sau exploatare a copiilor.
- 0800 500 333 – linia națională gratuită pentru victimele violenței domestice, traficului de persoane și discriminării pe criteriul de sex.

11. **Exemple de situații practice pentru discuții cu tinerii**

- Un angajator refuză plata salariului: Poate solicita sprijinul ITM și poate utiliza căile legale de recuperare a drepturilor;
- Este oprit de poliție: Trebuie să respecte indicațiile legale și are dreptul să solicite informații despre motivul intervenției;

- Este discriminat din cauza cetățeniei: Poate sesiza CNCD;
- Îi este reținut pașaportul de angajator: Poate sesiza poliția;
- Este implicat într-un accident rutier: Trebuie să respecte procedurile legale românești;
- Primește o ofertă de muncă suspectă: Trebuie să verifice angajatorul și condițiile contractuale;
- Este victima unei agresiuni: Poate solicita intervenția poliției și asistență medicală;
- Are probleme cu documentele de ședere: Trebuie să se adreseze IGI.

12. Mesajul final adresat tinerilor ucraineni

DREPTURILE VIN ÎMPREUNĂ CU RESPONSABILITĂȚI

România este un stat membru al Uniunii Europene, în care drepturile și libertățile fundamentale sunt protejate prin Constituție, legislația națională și normele europene. Faptul că sunteți cetățeni ucraineni nu vă diminuează demnitatea și drepturile fundamentale. Aveți dreptul la protecție, educație, muncă, sănătate și respect. În același timp, aveți obligația de a respecta legile României, drepturile celorlalți cetățeni, ordinea publică și valorile democratice europene.

Integrarea în societatea românească presupune respect reciproc, responsabilitate, toleranță și respectarea legii. România trebuie să fie pentru voi un spațiu al siguranței, al oportunităților și al dezvoltării personale, dar și un loc în care fiecare persoană contribuie la binele comunității.

GHID PRACTIC PENTRU TINERII DIN UCRAINA AFLAȚI ÎN ROMÂNIA

Ce poți face în România, ce drepturi ai și ce obligații trebuie să respecți

Dacă ești tânăr din Ucraina și ai venit în România din cauza războiului, trebuie să știi un lucru: poți să locuiești, să studiezi, să muncești, să călătorești și să îți construiești un viitor aici, dacă respecți condițiile legale. Iată concret ce poți face.

1. **Poți locui legal în România**

Dacă beneficiezi de protecție temporară:

- poți locui legal în România;
- poți obține documente care dovedesc statutul tău;
- poți solicita ajutor de la instituțiile românești;
- poți călători în alte state europene, în condițiile aplicabile;
- poți solicita informații despre prelungirea statutului.

Ce trebuie să faci: mergi la Inspectoratul General pentru Imigrări (IGI) și verifică dacă documentele tale sunt valabile și dacă statutul tău este înregistrat corect.

2. **Poți să te angajezi și să câștigi bani**

Ai posibilitatea să lucrezi legal în România, în condițiile statutului tău. Poți lucra, de exemplu, ca:

- muncitor în construcții;
- lucrător în fabrică;
- șofer, dacă îndeplinești condițiile legale;
- bucătar sau ospătar;
- lucrător în magazine;
- mecanic auto;
- specialist IT;
- angajat într-o companie sau instituție privată.

Ce trebuie să faci:
1. Cauți un loc de muncă.
2. Verifici dacă angajatorul este real.
3. Soliciți contract individual de muncă.
4. Verifici salariul și programul.
5. Păstrezi o copie a contractului.

Atenție: nu da pașaportul angajatorului și nu accepta să muncești fără să știi cum vei fi plătit.

3. **Poți să studiezi în România**

Dacă ești tânăr și dorești să îți continui studiile, ai mai multe posibilități:
- să urmezi liceul;
- să te înscrii la o școală profesională;
- să urmezi o facultate;
- să participi la cursuri de calificare;
- să înveți limba română;
- să obții o calificare profesională.

Poți solicita informații despre recunoașterea studiilor efectuate în Ucraina. Dacă ești student, poți verifica posibilitatea înscrierii la o universitate din România și condițiile de finanțare sau bursele disponibile.

4. **Poți să înveți limba română**

Poți participa la cursuri de limba română pentru a putea:
- comunica la locul de muncă;
- discuta cu medicii și autoritățile;
- studia în România;
- obține un loc de muncă mai bun;
- avea prieteni români.

Nu trebuie să renunți la limba ucraineană. Poți păstra limba și cultura ta și, în același timp, să înveți româna.

5. **Poți să îți deschizi un cont bancar**

Dacă locuiești legal în România, poți solicita deschiderea unui cont bancar. Cu acesta poți:
- primi salariul;
- face plăți;
- primi bani de la familie;
- utiliza cardul bancar;
- face transferuri.

Verifică la bancă documentele necesare.

6. **Poți să primești ajutor medical** Dacă ai probleme de sănătate, poți solicita:
- consultații medicale;
- asistență medicală de urgență;
- tratament pentru anumite afecțiuni;
- sprijin psihologic;
- informații despre medicul de familie.

Nu trebuie să eviți medicul de teama documentelor sau a limbii. Poți solicita ajutor pentru comunicare.

7. **Poți să călătorești în Europa**

Dacă ai permis de ședere pentru protecție temporară emis de România, poți călători în alte state din spațiul european pentru maximum 90 de zile în orice perioadă de 180 de zile, cu respectarea condițiilor de călătorie. Atenție:

- nu înseamnă că poți lucra automat în orice țară europeană;
- drepturile de protecție temporară rămân legate de statul care ți-a acordat protecția;
- trebuie să ai documentele de călătorie necesare.

8. **Poți să îți construiești propria afacere** Dacă ai o idee și dorești să câștigi bani pe cont propriu, poți analiza posibilitatea:

- înființării unui SRL;
- desfășurării unei activități independente;
- deschiderii unui magazin;
- prestării unor servicii;
- desfășurării unei activități comerciale online.

Trebuie să respecți condițiile privind dreptul de ședere, autorizarea activității, fiscalitatea și eventualele cerințe profesionale.

9. Ce NU ai voie să faci în România

Trebuie să cunoști și limitele legale:

- Nu poți conduce fără permis valabil și fără să respecți regulile rutiere.
- Nu poți conduce sub influența alcoolului sau drogurilor.
- Nu poți agresa, amenința sau înșela alte persoane.
- Nu poți fura sau distruge bunurile altora.
- Nu poți comercializa droguri.
- Nu poți utiliza documente false.
- Nu poți munci în condiții care presupun activități ilegale.
- Nu poți încălca drepturile și libertățile celorlalți.

Dacă încalci legea, poți răspunde contravențional sau penal, la fel ca orice altă persoană aflată pe teritoriul României.

10. **Unde te poți duce concret în Baia Mare?**

Inspectoratul General pentru Imigrări – Maramureș Str. Școlii nr. 1, Baia Mare 0262 207 650 mm.igi@mai.gov.ro Pentru documente, protecție temporară și situația legală în România.

AJOFM Maramureș – Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă Str. Hortensiei nr. 1A, Baia Mare 0262 227 820 ajofm.mm@anofm.gov.ro Pentru locuri de muncă, consiliere profesională și calificare.

11. **Ce trebuie să faci concret în primele zil**e

Lista ta de verificare

- Verifică dacă ai documente valabile pentru ședera în România;
- Obține sau verifică permisul de protecție temporară, dacă ești eligibil;
- Obține CNP-ul dacă ai dreptul la protecție temporară;
- Caută un loc de muncă legal sau înscrie-te la studii;
- Deschide un cont bancar dacăp ai nevoie;
- Informează-te despre accesul la servicii medicale;
- Începe să înveți limba română;
- Informează-te despre regulile și legislația din România.

Important pentru anul 2026: protecția temporară este valabilă până la 4 martie 2027. Pentru persoanele care solicită pentru prima dată acest statut, există și condiția europeană privind îndeplinirea obligațiilor militare față de Ucraina, aplicabilă din 5 august 2026. Cei care aveau deja protecție continuă la 4 august 2026 nu sunt afectați de această condiție nouă. Verificarea individuală se face la IGI.

12. **Pentru situația reală a tânărului sunt trei informații importante care schimbă drepturile și posibilitățile concrete**:

1. Ce vârstă are tânărul?
2. Ce documente are în România?
3. Ce dorește să facă în România?

Un adolescent de 14 ani nu are aceleași drepturi și obligații ca un tânăr de 20 sau 30 de ani.

Pentru tinerii din Ucraina cu vârste între 14 și 35 de ani

1. **Dacă ai între 14 și 17 ani**

În România poți:

- să mergi la școală și să îți continui studiile;
- să înveți limba română;
- să participi la activități sportive și culturale;
- să urmezi cursuri de calificare potrivite vârstei;
- să beneficiezi de servicii medicale;
- să participi la proiecte pentru tineri;
- să primești protecție dacă ești victimă a violenței sau exploatării.

Poți lucra numai în condițiile speciale prevăzute de legislația muncii:

- de la 15 ani, cu acordul părinților sau reprezentanților legali, pentru activități potrivite;
- de la 16 ani, poți încheia contract individual de muncă;
- sub 18 ani, nu poți presta muncă de noapte sau activități periculoase și ai un program de muncă limitat.

Ce trebuie să faci: continuă școala, învață româna și discută cu părinții sau reprezentantul legal înainte de a lua decizii importante.

2. **Dacă ai între 18 și 25 de ani**

Poți:

- să te angajezi legal;
- să urmezi o facultate;
- să participi la cursuri profesionale;
- să obții calificări recunoscute;
- să îți deschizi un cont bancar;
- să închiriezi o locuință;
- să îți deschizi o afacere, cu respectarea condițiilor legale;
- să participi la proiecte de voluntariat;
- să călătorești în Europa;
- să participi la activități civice și culturale.

Ce trebuie să faci: obține documentele necesare, caută un loc de muncă legal sau o instituție de învățământ și informează-te despre drepturile tale.

3. **Dacă ai între 26 și 35 de ani**

Poți:

- să lucrezi în România în orice domeniu pentru care îndeplinești condițiile legale; să îți echivalezi studiile și calificările;
- să îți dezvolți o carieră profesională;
- să înființezi o societate comercială;
- să obții un credit, dacă îndeplinești condițiile băncii;
- să închiriezi sau să cumperi o locuință;
- să îți întemeiezi o familie;
- să participi la programe de integrare profesională;

- să accesezi serviciile sociale pentru care ești eligibil.

Ce trebuie să faci: informează-te despre statutul de ședere, drepturile profesionale, obligațiile fiscale și posibilitățile de integrare pe termen lung.

4. **Ce este important să știi indiferent de vârstă**

Ai dreptul:

- să fii respectat și protejat;
- să nu fii discriminat;
- să ai acces la educație;
- să soliciți ajutor medical;
- să muncești legal, dacă îndeplinești condițiile;
- să îți păstrezi limba și cultura ucraineană;
- să îți exprimi opiniile;
- să soliciți ajutorul autorităților.

Ai obligația:

- să respecți legile României;
- să respecți drepturile celorlalți;
- să nu comiți infracțiuni;
- să respecți regulile de circulație;
- să respecți condițiile de ședere;
- să nu utilizezi documente false;
- să respecți regulile instituțiilor de învățământ și ale locului de muncă.

5. Ce oportunități ai în comunitatea europeană?

- Erasmus+ Programe de educație, schimburi și activități pentru tineri, în funcție de eligibilitate.
- Voluntariat Implicare în proiecte sociale, culturale și comunitare.
- Calificare profesională Cursuri și pregătire pentru meserii.
- Antreprenoriat Posibilitatea de a dezvolta o activitate economică.

6. **România nu trebuie privită doar ca pe un loc în care ai găsit adăpost**. Poate fi locul în care:

- îți continui educația;
- înveți o meserie;
- îți găsești un loc de muncă;
- îți dezvolți aptitudinile;
- îți faci prieteni;
- îți construiești un viitor.

Respectă România, respectă oamenii, respectă legea și păstrează-ți identitatea ucraineană.

Bine ai venit în România și în Maramureș!

Dacă ai venit din Ucraina și locuiești în Maramureș, acest ghid te ajută să înțelegi ce drepturi ai, ce poți face aici, unde poți găsi ajutor și ce reguli trebuie să respecți. Nu trebuie să cunoști toate legile pentru a începe o viață nouă. Trebuie însă să știi unde să ceri informații și cum să îți folosești drepturile. Un lucru este foarte important: poți să îți păstrezi identitatea, limba și cultura ucraineană și, în același timp, să devii parte a comunității din România.

INTEGRAREA ÎNSEAMNĂ RESPECT RECIPROC, EDUCAȚIE, MUNCĂ, RESPONSABILITATE ȘI CONVIEȚUIRE PAȘNICĂ.